

NOTAT

Bornholms Regionskommune
Natur, Miljø og Fritid
Natur og miljø
Katrine.Hoest@brk.dk
www.brk.dk
CVR: 26 69 63 48

4. februar 2021

J. nr. 00.17.00A30-0002

Referat for møde i Grønt Dialogforum den 10. december 2020 (via skype)

Deltagere:

Mødet blev afholdt virtuelt via skype. Det blev ikke registreret præcist, hvor mange/hvem der deltog. Niclas Fick varetog mødeledelsen i Leif Olsens fravær.

Afbud:

Leif Olsen (NMU)

Karen Nørregaard (Bornholmske Borgerforeningers Samvirke)

Pernille Lydolph – i hendes fravær deltog Peter Juhl (Destination Bornholm)

Muligvis flere, som ikke loggede ind.

Forkortelse:

NMU: Natur- og Miljøudvalget

NMF: Center for Natur, Miljø og Fritid

RIS: Center for Regional Udvikling, IT og Sekretariat

Referent:

Katrine Høst (NMF)

Punkterne er inddelt i:

B = beslutnings- eller godkendelsespunkt

O = orienteringspunkt

D = drøftelse

1. Velkommen og introduktion til Skype som mødeform (O)

2. Velkommen til nye medlemmer

- Jesper Preuss Justesen, BOFA
- Søren Møller Christensen, Center for Regional Udvikling, IT og Sekretariat
- Carsten Andersen, DOF
- Nicolas Braun, Bornholms Museum

3. Godkendelse af dagsorden (B)

Dagsorden blev godkendt med den bemærkning, at det punkt vedr. naturpleje og biodiversitetspulje, som blev udsat fra sidste møde, delvist dækkes af punkt. 5c og d på dette møde.

4. Godkendelse af referat fra møde den 9. december 2019 (B)

Referatet blev godkendt med den bemærkning, at der på næste møde ønskes en kort orientering om, hvad der i referatet refereres til i afslutningen af punkt 5 vedr. flisproduktion på Bornholm.

5. Orientering ved Natur og Miljø om følgende (O):

Vandrådsarbejde og vandplaner, v. Tine Kent Egedal

Tine orienterede om arbejdet i det lokale vandråd, hvor BRK har været sekretær. Der er blevet afholdt 5 møder. Vandrådets opgave var at komme med forslag til den kommende vandområdeplan. Opgaven gik på at finde forslag til indsatser, som berører 57 km vandløb. Der var endvidere krav om, at der skal være tale om indsatser i målsatte vandløb, som samtidig er i risiko for ikke at nå målopfyldelse. Endvidere skal indsatserne tage afsæt i godkendte virkemidler og være omkostningseffektive. Resultatet blev, at vandrådet foreslog syv projekter, som samlet berører ti km vandløb. Det vil sige, at man har ikke fundet indsatser for de 57 km vandløb, som opgaven lød på. Der er flere årsager til dette herunder, at der på Bornholm er mange fine naturlige vandløb, at der er korte vandløbsstrækninger, at der vandløb med stort fald, at der er vandløb med spildevandspåvirkninger og andre udfordringer, og at der er rørlagte vandløbsstrækninger i landbrugsområder. I disse typer af vandløb har det ikke være muligt for vandrådet og kommunen at foreslå relevante og omkostningseffektive tiltag inden for de godkendte virkemidler. De syv projekter, som vandrådet har foreslået, er blevet indberettet. Under øvrige indsatser er et forslag om, at Muradam Bæk registreres som et målsat vandløb, der bliver omfattet af vandområdeplanen. Kommunen har i den forbindelse, kommet med forslag om at genåbne en rørlagt strækning i Muredamsengen.

Der er fra vandrådet blevet spurgt til, om kommunen kunne gennemføre nogle af de tidligere vandløbsprojekter, som ikke er blevet gennemført, fordi de ikke har været omkostningseffektive. Projekterne er blevet gennemgået og genberegnet, men resultatet er, at det ikke er muligt at genoptage nogle af de gamle projekter.

Der er nogle fejl i Miljøstyrelsens MiljøGIS. Bl.a. fremgår ikke alle de spærringer, som eksisterer. Fejlene er blevet indberettet til Miljøstyrelsen. Miljøstyrelsen har meldt tilbage, at de ikke kan registrere spærringer. Denne udmelding er blevet trukket tilbage efterfølgende. Efter forlydende vil Miljøstyrelsen nu registrere samtlige spærringer, men de bliver registreret på kortet for VP2.

Oplysninger om vandrådets arbejde kan findes på BRKs hjemmeside, herunder også oplysninger om de indberettede projektforslag.

Vedr. de igangværende vandplaner, så er tre projekter tilbage. Projektet vedrørende genåbning af en rørlagt strækning i Øvre Samsing Å er der truffet afgørelse om vandløbstilladelse til, men afgørelsen er påklaget og ligger derfor til behandling hos klagenævn og taksationskommission. Til de to projekter i Øle Å ved henholdsvis Slusegård og Ågård har Slots- og Kulturstyrelsen kun givet delvis dispensation til indsatserne. Det ser derfor svært ud at kunne gennemføre en indsats ved Ågård, mens håbet er at kunne finde en god løsning ved Slusegård. Eventuelle projektændringer skal herefter godkendes af Miljøstyrelsen.

Bornholms Grønne Bølge og Højlyngsstien, v. Andreas Lund Povlsen

Andreas orienterede om status på Bornholms Grønne Bølge og Højlyngsstien. Projektet Bornholms Grønne Bølge har to ben – henholdsvis sikre en sammenhængende rekreativ infrastruktur og styrke den naturmæssige sammenhæng. Forprojektet, som Nordeafonden har støttet, har haft fokus på den rekreative del.

En del af forprojektets resultater er, at det er en god idé med langdistancevandreruter. BRK og Naturstyrelsen fik i samarbejde mulighed for at etablere Højlyngsstien for statslige midler søgt af Naturstyrelsen. Der har været en overvældende interesse og opmærksomhed omkring stien. Højlyngsstien binder de eksisterende stier sammen og øger muligheden for at planlægge ture.

Der blev i forprojektet lavet en målgruppeanalyse i samarbejde med CRT. Grønt Dialogforum deltog i den forbindelse i en workshop i oktober. Resultatet af målgruppeanalysen udsendes til Grønt Dialogforum.

De mange nye besøgende giver behov for at supplere med flere faciliteter som f.eks. shelters, primitive lejrpladser, vandposter, måske toiletfaciliteter, affaldsbeholdere, formidling og skiltning. Næste fase bliver samarbejde med Nordeafonden om fundraising.

Der skal nu arbejdes videre med en landskabsstrategi for den grønne bølge i samarbejde med Københavns Universitet. Fokus er på natur og biodiversitet, friluftsliv og adgang og kulturhistoriske værdier. Der er tale om en dialogbaseret proces. Der vil bl.a. blive afholdt workshops i januar/februar 2021 og senere er borgertopmøde. Arbejdet med landskabsstrategien kan også understøtte arbejdet med udvikling af en naturpolitik.

Der blev spurgt til, om højlyngsstien forbindes til kyststien. Svar: Højlyngsstien er ved start og slut bundet sammen med kyststien, og der vil blive arbejdet videre med at styrke forbindelser til andre steder.

Der blev endvidere spurgt til driften af Højlyngsstien. Svar: Højlyngsstien forløber på eksisterende stier, som i forvejen vedligeholdes. Men der vil komme forøgede driftsudgifter, hvis der laves flere faciliteter og nye stiforløb.

Biodiversitetspuljen 2020 og 2021, v. Ole Holm Pedersen

Der har i 2020 især været fokus på oprensning af små 'puggedamme'. Der er i 2020 blevet oprenset 36 søer, etableret 4 søer og etableret 2 vandløb. Til biodiversitetspuljen i 2021 er BRK på jagt efter nye projekter som f.eks. genopretning af rørlagte vandløb. Det skal politisk behandles, hvordan puljen skal anvendes i 2021.

Der blev stillet spørgsmål til, hvordan BRK formidler de gode historier. Svar: BRK formidler og gør ind imellem reklame gennem udsendelser på TV2-Bornholm. Det foreslås at afsætte midler til en naturformidler. Det blev foreslået at lade Bornholms Tidende lave en artikel. Der kom også forslag om et indlæg i 'Nyt fra Bornholms Landbrug'.

Flere midler til sydkyststi og naturpleje, v. Ole Holm Pedersen

Ole redegjorde for, hvordan udgifterne i driftsbudgettet til naturpleje fordeler sig på forskellige opgavetyper:

- Fredede arealer 38 %
- Stier 27 %
- Indhegninger 24 %
- Andre arealer 4 %
- Fortidsminder 4 %
- Skilte 1,5 %
- Diverse 1 %
- Vandløb 0,5 %

Samlet ca. 70 % til natur og 30 % til adgang.

Ole fortalte om to af årets større naturplejeprojekter henholdsvis rydning og hegning af engarealer ved Plantagevej i Rønne, og rydning af klippeområde ved Grevens Dal i Gudhjem.

Der er givet en ekstra bevilling til natur i 2021 på 1,0 mio. kr. til naturpleje, 0,5 mio. kr. til biodiversitet og 0,3 mio. kr. til kyststi.

Den ekstra bevilling til naturpleje tænkes anvendt på følgende måde:

Indsatsområde	Beløb
Løn og administration	150.000 kr.
Oprydning og vedligeholdelse af publikumsfaciliteter	150.000 kr.
Naturgenopretning af større søer med publikumsadgang	200.000 kr.
Vedligehold af trapper og rækværk i værdifulde naturområder	200.000 kr.
Pleje af geologiske seværdigheder, fredede arealer samt botaniske lokaliteter	300.000 kr.
I alt	1.000.000 kr.

Vedrørende naturgenopretning af større søer er der tale om de to søer Ferskesø ved Nexø og Skomagerdam ved rokkestenen i Paradisbakkerne.

De 300.000 kr. afsat til kyststien planlægges anvendt på en forbedring af sydstien.

Der blev spurgt til skiltning. Svar: Der er mange dialoger i gang omkring formidling og drøftelser i forskellige fora. Det forventes i løbet af foråret, at man bliver klogere på en strategi for formidling. Skiltning er også et emne i målgruppeanalysen. Der er en balance mellem ikke at overskilte og alligevel formidle på en god måde.

Høring af forslag til kommuneplan, v. Katrine Høst

Forslag til kommuneplan 2020 er i høring på kommunens hjemmeside til og med den 4. januar 2020. Høringen med link til forslaget kan ses på BRKs hjemmeside her: <https://www.brk.dk/Indflydelse-Politik/Hoeringer/Sider/Forslag-til-Bornholms-Kommuneplan-2020---hoering.aspx>

Det fremgår af høringen, hvad der er de primære ændringer i forhold til den gældende kommuneplan 2013. Bl.a. er temaerne landskab, skovrejsning og natur (Grønt Danmarkskort) blevet revideret:

- Landskab: Landskabsinteresserne er nu udpeget i eget tema med to udpegninger, hhv. "større sammenhængende landskaber" og "særligt værdifulde landskaber".
- Skovrejsning: Temaet er revideret for at understøtte Grønt Danmarkskort og grundvandsbeskyttelsen samt for at tage hensyn til landskabsudpegningerne.
- Grønt Danmarkskort: Naturinteresserne er udpeget og samlet i Grønt Danmarkskort. De nye udpegninger har en større præcision end tidligere udpegninger.

Høringssvar kan indgives direkte via de digitale sider. Bemærkninger eller indsigelser til forslaget skal være indgivet **senest mandag den 4. januar 2021**.

Revision af råstofplanen, v. Michael Brandt-Bernbom

Råstofplanen skal revideres. Et område med kaolinforekomster ved Rønne foreslås taget ud af råstofplanen, idet området udpeges som erhvervsområde i forslag til kommuneplan 2020.

6. Naturpolitik for Bornholm, v. Louise Lyng Bojesen (O)

Det er besluttet, at der skal udarbejdes en naturpolitik for Bornholm. Sagen blev behandlet på Natur- og Miljøudvalgsmødet den 3. november 2020 (se referat af mødet her (punkt 6): https://dagsorden-og-referater.brk.dk/Sites/Politiske_Internet/Internet/2020/InfRef8257.html#BREV2737630). På mødet den 1. december 2020 vedtog Natur- og Miljøudvalget et kommissorie for arbejdet, som er vedlagt dette referat (se referat af mødet her (punkt 10): https://dagsorden-og-referater.brk.dk/Sites/Politiske_Internet/Internet/2020/InfRef8258.html#BREV2748149).

Arbejdet med naturpolitik vil forløbe over første halvår af 2021. Der vil blive arbejdet med to spor:

- Rigdom og mangfoldighed
- Formidling og viden

Arbejdet vil involvere mange aktører, som enten bliver inviteret med til at sidde i arbejdsgrupper, eller som høres på anden vis. Grønt Dialogforum inddrages i arbejdet med en workshop tidligt i processen og vil være høringsberettiget i forhold til den endelige naturpolitik.

Arbejdet med naturpolitikken varetages af en projektorganisation, hvor Leif Olsen er projektejer og Louise Lyng Bojesen er styregruppeformand. Projektleder er Anja Bach Jensen fra Center for Regional Udvikling, IT og Sekretariat. Tovholdere for de to projektgrupper for henholdsvis 'rigdom og mangfoldighed' og 'formidling og viden' er Katrine Høst og Andreas Lund Povlsen fra Center for Natur, Miljø og Fritid.

DN v. Christian Prip udtrykte glæde over, at BRK skal lave en naturpolitik og synes, at det er god timing i forhold til mange andre ting herunder regeringens biodiversitetspakke. Det er også aktuelt i forhold til inspiration fra andre kommuner såsom Hjørring Kommunes naturkommuneprojekt, hvor det handler meget om den borgernære natur, og hvor man har gjort noget for ret almindelige planter og dyr. Her kan der være meget at lære også for Bornholm. Kommentar til de to hovedspor i politikarbejdet om, at de to spor forhåbentlig også kommer til at tale med hinanden, idet der kan være afvejsninger mellem de to hensyn. Kommentar om, at der ikke står noget om, at havet omkring Bornholm skal indgå i naturpolitikken. Synes, at der også skal være noget opmærksomhed her, og at vi skal være med til at forbedre tilstanden, selv om BRK ikke er myndighed på havet.

Svar: I forhold til havet, så arbejder BRK mest på landjorden. Men DN er velkommen til i arbejdet med naturpolitikken at komme med forslag om at inddrage havet omkring Bornholm.

Hans Jørgen Jensen (LAG-Bornholm) bemærkede, at LAG- og FLAG-Bornholm også har fokus på havet.

Niclas Fick (NMU) bemærkede, at det er vigtigt at have fokus på, hvordan naturpolitikken kan supplere den nationale politik, og at det er vigtigt med inddragelse lokalt. Naturpolitikken skal ikke være identisk med den nationale. Endvidere skal det huskes, at tid er en faktor for naturen, og at en naturpolitik derfor ikke blot skal løbe eksempelvis ét år frem men skal kunne fastlægge nogle mål, som rækker mange år frem i tiden.

7. Bornholm som naturkommune (D) (slås eventuelt sammen med punkt 6).

Emnet er foreslået af Christian Prip, DN, som skriver: 'Vi har tidligere foreslået, at kommunen arbejder med tiltag i den retning, og senest har der været en del omtale af de gode resultater, som Hjørring kommune har haft som naturkommune. Læs mere her:

<https://nordjyske.dk/nyheder/hjoerring/ordentligt-brag-markerede-afslutningen-paa-hjoerrings-foerste-naturvilde-aar/b70d93ec-0869-467d-8791-e07d3648c53e>

<https://www.dr.dk/nyheder/regionale/nordjylland/her-springer-de-vilde-haver-frem-og-antallet-af-sommerfugle-er>

<http://naturkommunen.dk>'

Emnet blev dækket af ovenstående punkt vedr. naturpolitik. Men Christian Prip supplerede med igen at påpege, at man i Hjørring Kommune har opnået gode resultater hos almindelige borgere, og at noget sådant også skal være en del af Bornholms naturpolitik. Den skal motivere alle til at gøre noget for biodiversiteten.

Hans Jørgen Jensen bemærkede, at man ved Gudhjem Museum er ved at lave en 'sommerfuglemark' sammen med Michael Stoltze. Det har fået meget opmærksomhed fra folk, der gerne vil noget lignende.

8. Slåningspraksis langs skovvejene i kommunale og statslige skove af hensyn til beskyttede planter (D)

Emnet er foreslået af Christian Prip, DN. DN opfordrer BRK til at være varsom med slåning langs skovveje i forhold til forekomster af planten Skov-Hullæbe og så vidt muligt ikke slå disse ved forårs/forsommerslåningen, hvor planten blomstrer.

9. Overvejelser vedr. mountainbikebane i Vestermarie Plantage (D)

Emnet er foreslået af Christian Prip, DN, som skriver: 'Området, hvor den nye bane ligger, er Natura 2000 og rummer i øvrigt § 3-områder. Derfor vil vi gerne høre om, hvilke overvejelser BRK har gjort sig om de forskellige beskyttelsehensyn ved anlæg af mountainbikesporet.'

Katrine Høst præsenterede en skitse af MTB-sporet i Vestermarie Plantage indtegnet på kommunens skovkort (se oplæg). Der er tale om en tidlig grovskitse, og sporet er tilpasset de lokale forhold. Det blev på kort endvidere vist, hvor der er registreret § 3-beskyttet natur og kortlagte habitatnaturtyper i området. Sporet går ikke gennem nogen af disse områder. Sporet går heller ikke gennem kortlagte levesteder for arter på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området. Bornholms Museum har været involveret i arbejdet med henblik på at sikre de kulturhistoriske hensyn.

10. Evt. godkendelse af mødeplan for 2021 (B)

Der er ikke fastlagt en mødeplan for 2021. Næste møde i Grønt Dialogforum bliver en workshop i forbindelse med naturpolitikken sidst i januar eller først i februar.

11. Eventuelt

Der var ingen emner under eventuelt.

Venlig hilsen

Katrine Høst
Landskabsforvalter